

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Rehabilitation of neuropsychological disorders: A practical guide for rehabilitation professionals, second edition

Brick Johnstone & Henry H. Stonnington (red.),
(2009)
New York/Londen: Psychology Press, Taylor and Francis Group
280 pagina's
ISBN 9871848728011

Recent is de tweede editie uitgekomen van een praktische handleiding voor professionals voor de revalidatie van neuropsychologische stoornissen. Het voorwoord belooft veel: allereerst zou het boek een hoognodige universele taxonomie van veelvoorkomende stoornissen bieden voor alle hulpverleners en mantelzorgers. Ook zouden de achterliggende theorieën kort en duidelijk worden aangegeven, en zouden de testonderzoeken en belangrijkste basisstrategieën voor behandeling worden beschreven. De redacteurs stellen dat door het ontwikkelen van een universeel taalgebruik de communicatie rondom en de zorg voor de patiënt aanzienlijk duidelijker en beter worden. Daarvoor worden in het eerste deel de volgende cognitieve domeinen in aparte hoofdstukken behandeld: aandacht, geheugen, executieve functies, visuo-spatieële functies en taal. In deze tweede editie zouden bovendien in extra hoofdstukken, de door lezers gevraagde praktische hulpmiddelen worden aangeboden, zoals verwijzingsinformatie voor arbeidsongeschiktheid, arbeidsintegratie en andere hulporganisaties. Deze nobele doelen zorgden ervoor dat ik enthousiast begon te lezen. Helaas kwamen er al snel veel vragen in me op.

Allereerst vroeg ik me af voor wie het boek geschreven is. De titel doet vermoeden dat dit voor professionals in de hulpverlening is, maar in de inleiding wordt dit uitgewerkt in: neuropsychologen, spraaktaalpathologen en werkintegratietherapeuten. Deze beperkte keuze zorgt voor verdere verwarring in de leesbaarheid van het boek. Inhoudelijk ligt het op het vlak van de neuropsychologen, maar juist voor deze doelgroep heeft het weinig nieuws te bieden. Overigens richt het boek zich specifiek op stoornissen na niet-aangeboren hersenletsel en worden andere neurologische aandoeningen slechts sporadisch aangestipt.

Een tweede, uitgebreide editie die nauwelijks iets toevoegt

Daarmee kom ik direct op mijn tweede vraag: waaruit bestaan de verbeteringen in de tweede editie van het boek? De ouderdom van de referenties in de inleiding doet namelijk vermoeden dat het in de jaren negentig is blijven steken. De auteurs van de cognitieve hoofdstukken ontkrachten dit vermoeden niet. Integendeel, een vergelijking met de eerste editie uit 2002 laat zien dat er per hoofdstuk hooguit twee updates over testgegevens zijn toegevoegd. De bespreking van de theoretische achtergronden van de domeinen en testgebruiken zijn hierdoor sterk achterhaald. Daarnaast wordt in geen van de hoofdstukken aandacht besteed aan de methoden en eigenschappen van de testinstrumenten om veranderingen of therapie-effecten te meten.

Ook de keuze voor bepaalde theorieën en problemen is niet altijd logisch en daardoor schiet de zo gewenste universele taxonomie mijns inziens tekort. Zo miste ik in het hoofdstuk over geheugen het

declaratieve en procedurele geheugen, en worden affectieve problemen alleen in het kader van vervlakt affect (in executieve functies) en frustratie (bij taalstoornissen) genoemd.

De auteurs van de afzonderlijke hoofdstukken zijn van wisselend niveau. De hoofdstukken over aandacht en executieve functies bevatten onnodig ingewikkelde zinsconstructies en formuleringen, en vereisen daarmee zeer veel 'gecontroleerde aandacht'. Vervolgens wordt in het hoofdstuk over visuo-spatieële functies een belangrijke figuur niet verhelderd. Zeer prettig leesbaar is daarentegen het hoofdstuk over geheugen. In het begrijpelijk geschreven hoofdstuk over taal wordt een uitstap naar de literaire wereld niet geschuwd door een intermezzo van Aldous Huxley (de schrijver van het door mij stukgelezen boek *Brave new world*) om duidelijk te maken dat een taalstoornis in onze huidige westerse wereld bijzonder frustrerend is. Ook was het prettig om te lezen hoe de auteurs van dit hoofdstuk een lans breken voor een juiste diagnostiek en overkoepelende zorg voor patiënten met communicatieproblemen. Ook dit hoofdstuk is echter gedateerd.

Dus wat is er nieuw aan deze tweede editie? Dat zou het tweede gedeelte moeten zijn waarin de bronnen worden besproken die professionals in de revalidatie kunnen gebruiken om mensen op een juiste manier te informeren over wet, verzekering, arbeid, ongeschiktheid en patiëntenverenigingen. Opnieuw een

kritische kanttekening: alles is uitsluitend gericht op de Verenigde Staten. Het biedt daardoor hulpverleners buiten de vs wellicht wel een interessante kijk in de keuken, maar geen enkel praktisch handvat.

Wat heeft dit boek nu te bieden aan hulpverleners in Nederland? Dat zijn voornamelijk de besproken behandelstrategieën. Deze waren tijdens het lezen van het eerste gedeelte van het boek steeds een verademing. Want hoewel ook hier een update van de huidige kennis op zijn plaats is, is een groot aantal principes gelukkig nog steeds van toepassing en worden de strategieën over het algemeen helder en praktisch toepasbaar weergegeven.

Kortom, in het eerste gedeelte van het boek *Rehabilitation of neuropsychological disorders: A practical guide for rehabilitation professionals* wordt een aantal belangrijke maar verouderde aspecten uit de cognitieve revalidatie behandeld. In het tweede gedeelte komt de Amerikaanse gezondheidszorg aan bod. Hoewel er zeker bruikbare behandelstrategieën besproken worden, lijkt het me voor diegenen die wel het eerste maar niet het tweede gedeelte willen lezen, een goede optie om bij De Slegte of op internet naar de eerste en wellicht goedkopere versie op zoek te gaan.

Aglaiia Zedlitz

The development of autobiographical memory.

Hans J. Markowitsch en Harald Welzer

Hove: Psychology Press, 2010

279 pagina's

Dit boek is een Engelse vertaling van de originele Duitse versie *Das autobiographische Gedächtnis*, dat het resultaat was van een groot onderzoeksproject waarbij de meer cognitief georiënteerde Markowitsch en de meer sociaal-psychologische Welzer de handen ineen hadden geslagen. Maar het boek gaat niet zozeer over specifieke onderzoeksresultaten maar over de visie van de auteurs op het autobiografisch geheugen. Het autobiografisch geheugen is geen ander geheugen dan het episodisch geheugen, maar het scheelt wel of je het hebt over een woordlijst of over gebeurtenissen die je hebt meegemaakt, inclusief de emoties die erbij optraden. De term 'development' suggereert misschien dat het hier om kinderen gaat, maar hij heeft betrekking op de groei van een individu tot persoon. Om een persoon te begrijpen helpt het als je weet wat iemand allemaal heeft meegemaakt. Die grondgedachte wordt toegelicht in dertien hoofdstukken, verdeeld over drie delen. In het eerste deel wordt de basisgedachte uitgelegd, de interdisciplinaire benadering. Deel II handelt over de ontwikkeling van het brein en van het geheugen, waarbij emotie en taal een belangrijke rol krijgen. Deel III richt zich op de levensloop. Het culmineert in hoofdstuk 13: 'Autobiographical memory: a biocultural relay between the individual and the environment'. Alles hangt met alles samen en dat is goed om je te realiseren, vooral voor neuropsychologen die het geheugen graag opdelen in deelsystemen en voor elk deelsysteem een test hebben. Een aanrader voor elke klinisch werkende neuropsycholoog.

The right hand and the left hand of history.

Chris McManus, Michael Nicholls & Giogio Vallortigara (red.)

Hove: Psychology Press, 2010

294 pagina's

Lateraliteit staat niet meer zo centraal in het neuropsychologisch onderzoek als zo'n twintig, dertig jaar geleden, maar er lijkt een (kleine) opleving te zijn. In dit boek gaat het niet om nieuw laboratoriumonderzoek, maar om historische analyses van oude verschijnselen en gebeurtenissen. Lauren Harris is daar al tientallen jaren mee bezig. Hij weet de meest onwaarschijnlijke bronnen op te sporen en in uiterst